

Рецензія
на науково-проектну документацію
“Історико-архітектурний опорний план м. Львова
з визначенням меж і режимів використання зон охорони
пам’яток та історичних ареалів”
(у частині охорони археологічної спадщини)

На рецензування подано науково-проектну документацію «Історико-архітектурний опорний план м. Львова з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам’яток та історичних ареалів», виконану у 2018 р. ПОГ «Інститут культурної спадщини» ВРОКСУ на замовлення Управління охорони історичного середовища Львівської міської ради. Науковий керівник розробки – кандидат історичних наук, доцент Л. Томілович, ГАП – кандидат технічних наук М. Габрель, автор археологічної частини – кандидат архітектури Ю. Лукомський.

Зазначена науково-проектна документація складається з текстової частини, переліку об’єктів культурної спадщини м. Львова, матеріалів історичної картографії та іконографії, фотофіксації пам’яток та об’єктів культурної спадщини м. Львова, а також основного креслення історико-архітектурного опорного плану.

У зазначеній документації археологічній спадщині м. Львова присвячено окремий підрозділ текстової частини — 3.1.3, у якому наводиться загальна характеристика львівської археології, історія археологічних досліджень на території міста, а також короткі відомості про археологічні пам’ятки м. Львова, що перебувають на державному обліку, щойно виявлені об’єкти археологічної спадщини, а також археологічні об’єкти, що потребують додаткового вивчення задля їх подальшого облікування.

Крім того, археологічній спадщині м. Львова у зазначеній документації присвячено відповідні підрозділи регуляторної частини розробки, - зокрема, підрозділи 4.2.1, 4.2.4 та 6.4, якими визначаються межі територій археологічних пам’яток та зон охорони археологічного культурного шару на території м. Львова, а також — режими їх використання. Також у документації наведено переліки об’єктів

археологічної спадщини, що перебувають на державному обліку, а текстову частину доповнено окремим кресленням, на якому у межах території міста позначено місця розташування археологічних пам'яток та щойно виявлених об'єктів, об'єктів, що досі не перебувають на державному обліку, меж територій пам'яток та зон охорони археологічного культурного шару з відповідною експлікацією, де занотовано усі відомі у межах міста об'єкти археологічної спадщини.

Усі зібрані та систематизовані у зазначених підрозділах історико-архітектурного опорного плану матеріали щодо об'єктів археологічної спадщини м. Львова, а також їх узагальнюючі характеристики та висновки, виконані за участю знаного львівського археолога Ю. Лукомського, а також запропоновані у проекті режими використання зон охорони археологічного культурного шару не викликають заперечень.

Єдине зауваження стосується меж території зони охорони археологічного культурного шару III категорії. У запропонованому проекті її визначено у межах історичного ареалу міста. Втім за межами цієї території опинилися декілька щойно виявлених об'єктів археологічної спадщини та місцезнаходжень, що не перебувають на державному обліку, але мають бути додатково досліджені та зрештою обліковані. Довкола деяких з них авторами розробки навіть визначено локальні зони охорони археологічного культурного шару II категорії, хоча деякі місцезнаходження (монетна знахідка римського часу в районі сучасної вул. Левандівської, знахідка стародавніх кам'яних виробів в районі сучасної вул. Люблінської, знахідка крем'яних знарядь в районі сучасної вул. Кульпарківської) лишилися поза межами зон охорони археологічного культурного шару.

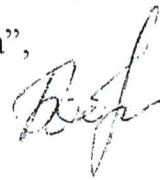
При цьому, слід враховувати, що за нормами чинного законодавства зони охорони археологічного культурного шару, як і будь-які інші зони охорони, визначаються лише довкола об'єктів, що мають статус пам'яток. Отже визначення локальних зон охорони археологічного культурного шару довкола щойно виявлених об'єктів археологічної спадщини (зокрема, дюнной стоянки у районі вул. Левандівської, поселень різних періодів у районі вул. Кульпарківської та вул. Наукової, поселення зубрицької та липицької культур поблизу вул. Стрийської) є не

зовсім коректним і потребує уточнення.

Аби вирішити цю проблему, пропонуємо розширити межі зони охорони археологічного культурного шару III категорії у такий спосіб, аби вона увібрала до себе зазначені об'єкти та місцезнаходження, залишивши у її середовищі запропоновані розробниками локальні зони охорони археологічного культурного шару II категорії. Створення єдиного цілісного зонування дозволить уникнути юридичних колізій, пов'язаних з різними пам'яткоохоронними статусами львівських старожитностей.

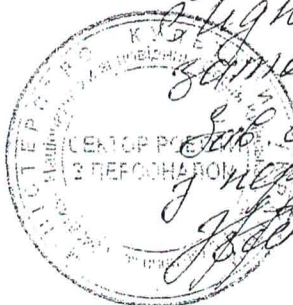
У цілому рецензовані тут підрозділи «Історико-архітектурного опорного плану м. Львова з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів», присвячені охороні археологічної спадщини, виконані на високому фаховому та методологічному рівні і, за умови врахування висловленого зауваження, можуть бути схвалені та рекомендовані (у складі цілісного проекту) до затвердження в установленому порядку.

Молодший науковий співробітник
сектору комплексних наукових досліджень пам'яток заповідника
науково-дослідного відділу "Інститут "Свята Софія"
Національного заповідника "Софія Київська",
кандидат історичних наук

Т.А. Бобровський

Підпис Бобровського Т.А.
затверджено
зав. сектору роботи
з персоналом
Ліза В. Чайчук

Рецензія
на науково-проектну документацію «Історико-архітектурний опорний
план м. Львів» («Історико-архітектурний опорний план м. Львів з
визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та
історичних ареалів»),
виконаву ПОГ «Інститут культурної спадщини» ВРОКСУ
у червні 2017-2018 рр. за договором від 30.05.2017 р. №30052017

На рецензію представлено науково-проектну документацію у повному обсязі: пояснювальну записку – том 1 (3 частини), що містить загалом 628 с. основного тексту та 79 с. додатків до нього, том 2 - списки пам'яток, щойно виявлених об'єктів культурної спадщини, пропозицій до постановки на державний облік, том 3 – матеріали історичної картографії та іконографії, том 4 (6 частин) - матеріали фотофіксації пам'яток та щойно виявлених об'єктів культурної спадщини, том 5 – матеріали фото фіксації об'єктів, що пропонуються до постановки на державний облік. Том 6 представляє графічну частину роботи, яка складається з трьох основних креслень та трьох додаткових, а саме:

Історико-архітектурний опорний план м. Львів – основне креслення;

Проект зон охорони пам'яток, історичного ареалу м. Львів – основне креслення;

Території пам'яток археології та зони охорони археологічного культурного шару м. Львів – основне креслення;

Ландшафт території м. Львів.

Територіальний і розпланувальний розвиток м. Львів (4 креслення, що відображають етапи розвитку міста).

Композиційно-художня оцінка території історичного центру м. Львів.

Рецензована робота виконана на замовлення Управління охорони історичного середовища Львівської міської ради в рамках договору від 30.05.2017 р. №30052017 щодо розроблення науково-проектної документації: «Історико-архітектурний опорний план м. Львова» (Історико-архітектурний опорний план м. Львова з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів) авторським колективом науковців

ПОГ «Інститут культурної спадщини» ВРОКСУ у червні 2017 - грудні 2018 р.

Робота виконана під науковим керівництвом к.і.н., доцента Л. Томілович авторським колективом у складі головного архітектора проекту к.т.н. М.Габреля, відповідального виконавця – культуролога І.Єрзіної, архітектора О.Вандюк, археолога Ю.Лукомського, з залученням фахівців Національного університету «Львівська політехніка» та управління охорони історичного середовища Львівської міської ради.

Необхідність розроблення рецензованої науково-проектної документації зумовлена вимогами законодавства України. Львів є чи не найціннішим за своїм культурно-історичним потенціалом історичним містом України. Він занесений до Списку історичних населених місць України (з датуванням – 1256 р.). Тому проблема збереження його нерухомої культурної спадщини та традиційного характеру середовища, вирішенню якої присвячено рецензована праця, є надзвичайно актуальною і важливою.

Уважне ознайомлення з представленою науково-проектною документацією показало, що авторським колективом проведена велика за обсягом, ретельна й науково коректна дослідницька робота, яка дозволила виконати всі поставлені завдання і досягти визначеної мети дослідження: розроблено Історико-архітектурний опорний план м. Львів, в якому визначені межі та режими використання історичного ареалу, територій та зон охорони пам'яток.

За структурою рецензована робота відповідає вимогам ДБН Б.2.2-3:2012 «Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту», а також ДСТУ Б Б.2.2-10:2016. «Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування». Перелік джерел також відповідає вимогам нормативних документів, а саме ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

У рецензованій роботі варто відзначити низку важливих позитивних здобутків, а саме:

Вперше були проведені натурні дослідження усієї історичної частини міста;

Використано широке коло джерел та наукових праць;

Коректне ставлення до роботи попередників, зокрема враховані опрацювання 1985-1988 рр. (інституту «Укрзахідпроектреставрація»; обстеження центральної частини міста); 2003-2005 рр. (інституту «Укрзахідпроектреставрація»; обстеження периферійних районів); 2016 р. (наук. керівник - канд. арх. Р.Могитич, ГАП – Л.Скипко; історико-архітектурний опорний план території пам'ятки ЮНЕСКО);

Фундаментально опрацьовано історичну довідку;

Ретельно проаналізовані всі аспекти, пов'язані з архітектурною та містобудівною спадщиною;

Докладно опрацьована археологічна спадщина;

Проектно-регулятивний розділ, що є підсумком усієї роботи, суттєвих заперечень і зауважень не викликає, як щодо історичного ареалу, так і щодо комплексних та окремих охоронних зон, зон регулювання забудови та охорони археологічного культурного шару. Варто відзначити, що у даній роботі було вперше в історії пам'яткоохоронної справи в Україні розроблено зонування для усієї території міста та визначені режими використання окремих територій в залежності від їх історико-культурної цінності. Межі зон охорони пам'яток та їх режими опрацьовані ретельно та досить детально, наскільки це дозволяють рамки даної роботи.

Разом із тим слід вказати на наступні зауваження. Так, на нашу думку, територія історичного ареалу, визначена в даному проекті, є завеликою і включає ділянки і навіть цілі райони, які не в повній мірі відповідають визначенню історичного ареалу, як то Нижній Личаків, Клепарів, Погулянка. Текстова частина роботи не позбавлена певних редакційних помилок.

Підводячи підсумок, необхідно підкреслити, що представлена на рецензування робота у складі текстових і графічних матеріалів повністю відповідає вимогам нормативних і методичних документів, виконана в повному обсязі і тому має бути оцінена позитивно – тобто схвалена та погоджена. Варто також окремо відзначити її високий науково-методичний рівень.

Доктор архітектури, професор,
член-кореспондент Національної академії мистецтв України,
віце-президент Української академії архітектури,
почесний член Української академії наук,
дійсний член ІКОМОС

М.М. Дьомін

Другий

Савва

Другий

Томасов С.М.